

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดำเนินการ 2 ระยะ ระยะแรก เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในชุมชนบ้านหนองปรือ ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนโดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนใน ชุมชนบ้านหนองปรือ ตำบลบ้านกลาง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

แหล่งข้อมูล

แบ่งออกเป็น 3 แหล่ง ได้แก่

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำบัญชีครัวเรือน
2. ประชาชน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่ 1 บ้านหนองปรือ ตำบลบ้านกลาง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 31 คน
3. ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 13 คน

การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประชาชนและตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยใช้วิธีการเลือก แบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลคือ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนของหน่วยงานภาครัฐ มาไม่ต่ำกว่า 1 ปี ซึ่งเป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่ 1 บ้านหนองปรือ ตำบลบ้านกลาง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งหมด 31 คน นั้น ผู้วิจัยจะพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งกลุ่ม 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มประชาชนที่มีบัญชีครัวเรือน และทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง จำนวน 9 คน 2) กลุ่มประชาชนที่มีบัญชีครัวเรือน แต่ไม่ทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 6 คน 3) กลุ่มประชาชนทำบัญชีครัวเรือน แต่ยังไม่ต่อเนื่องและไม่ใส่ข้อมูลที่เป็นจริง จำนวน 11 คน 4) กลุ่มประชาชนที่มีบัญชีครัวเรือนแต่ไม่ทำบัญชีครัวเรือนและแสดงท่าทีต่อต้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 5 คน

ซึ่งวิธีการในการแยกว่าแต่ละคนอยู่ในกลุ่มไหน ได้มาจากการสัมภาษณ์เบื้องต้น และจากการสังเกตจากสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนของแต่ละคนที่ได้ทำมาส่วนผู้ที่ไม่ได้ทำบัญชี ส่วนใหญ่พอสัมภาษณ์ก็จะบอกอย่างชัดเจน ว่าตนไม่ทำเพราะอะไร จึงสามารถแยกได้ว่าแต่ละคนที่สัมภาษณ์จัดอยู่ในกลุ่มไหน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

(Structured Interview) ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ และปัญหาในแต่ละด้านของ การทำบัญชีครัวเรือน เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษารายละเอียดจากเอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้องกับการทำบัญชีครัวเรือน และร่างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมสภาพ ปัญหา โดยแต่ละประเด็นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำไปสัมภาษณ์

2. นำแบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ร่างนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามได้เสนอแนะ

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและสำนวนภาษา (Index of Item Objective Congruence : IOC) ตลอดจนพิจารณาความเหมาะสมทั่วไปของแบบสัมภาษณ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

3.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขแก้ว คำสอน อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามพิษณุโลก

3.2 อาจารย์ ดร. อุดุลย์ วังศรีคุณ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามพิษณุโลก

3.3 นายอภิรักษ์ นาคอัน พนักงานพัฒนาธุรกิจ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

3.4 นายสมบัติ แยมสมพร เจ้าหน้าที่ตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ จังหวัดพิษณุโลก

3.5 นางยุพา กลิ่นหอม นักวิชาการพัฒนาชุมชน จังหวัดพิษณุโลก

นำผลการตรวจสอบและประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ข้อคำถามทั้งหมดได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00 จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อรับ ความเห็นชอบจัดทำแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ต่อไป

4. จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัย ได้ดำเนินการ
ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากมหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน
ตำบลบ้านกลาง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความร่วมมือ จากสมาชิกกลุ่มใน
หมู่ 1 บ้านหนองปรือ ตำบลบ้านกลาง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
รายละเอียด แต่ละขั้นตอนภาคสนามผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 การสำรวจชุมชน แนะนำตน

ก่อนผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัย ได้มีการเข้าไป
แนะนำตนเองและทำความรู้จักอย่างไม่เป็นทางการกับ ผู้ใหญ่บ้านและประชาชนในบ้าน
หนองปรือ เป็นเวลา 1 วัน โดยการเข้าไปครั้งนี้ได้เข้าไปพร้อมกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน
อำเภอวังทอง เป็นวันที่มีการประชามหมู่บ้าน ซึ่งจะมีเป็นประจำทุกเดือน ในการพูดคุย
ครั้งนี้ ได้มีการแนะนำตนเอง และจุดประสงค์ในการลงพื้นที่ ซึ่งได้รับการต้อนรับ และความ
ร่วมมือเป็นอย่างดี

2.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ส่วนของประชาชนในชุมชนบ้าน
หนองปรือ

ผู้วิจัยเตรียมตัวเรื่องอุปกรณ์ คือ กล้องถ่ายรูป
เทปบันทึกเสียง กระเป๋าสมุดบันทึก เครื่องเขียนต่างๆ แบบสัมภาษณ์ และในการเก็บข้อมูล
ครั้งนี้

ติดต่อประสานงาน กับเจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจบัญชี
สหกรณ์ ซึ่งได้แจ้งมาว่าในช่วงต้นเดือนจะมีการประชามหมู่บ้าน โดย ธนาคารเพื่อ
การเกษตร และสหกรณ์การเกษตร จะเข้าไปให้ความรู้ และติดตามการทำบัญชีครัวเรือนของ
ประชาชน โดยได้ติดต่อให้ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ไปเป็นวิทยากรในวัน
ดังกล่าว จึงได้มีการนัดหมายกัน และได้แจ้งไปยังผู้ใหญ่บ้านหนองปรือ เรื่องการขอ
ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในวันดังกล่าว ซึ่งก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

สร้างความสัมพันธ์ ในวันดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้เข้าร่วม
กิจกรรม และได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนมีการพูดคุย ทักทายกัน ซึ่งได้มี
ประชาชนที่จัดทำบัญชีครัวเรือนได้มีการนำสมุดบัญชีครัวเรือนมาให้เจ้าหน้าที่ของธนาคาร
เพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร ได้ตรวจดู จึงได้เข้าร่วมสำรวจ ศึกษา และ
สังเกตการณ์ ในเรื่องการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชน

เริ่มเก็บข้อมูล ซึ่งใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 1 เดือน โดยใช้
 เวลาในช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ และวันที่มีประชาชนหมู่บ้าน การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ
 และปัญหา การทำบัญชีครัวเรือน ของประชาชนในชุมชนบ้านหนองปรือ เป็นการปฏิบัติงาน
 ภาคสนามผู้วิจัยจะลงสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยสังเกตจากสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือน
 และจากความร่วมมือของผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าคุณลักษณะใด อยู่ในกลุ่มอะไร ซึ่งจะ
 ให้ทราบข้อมูลอย่างชัดเจน และหลากหลาย แล้วจดบันทึกผลภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้จัด
 บันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ที่ได้เตรียมไว้

2.3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ส่วนของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน
 ส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนเตรียม อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ตามข้อ 2.2
 ได้มีการติดต่อประสานเพื่อขอสัมภาษณ์ จากหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมการทำบัญชี
 ครัวเรือน คือ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ธนาครเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
 พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน และครูบัญชีอาสา ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี
 ใช้เวลาในช่วงเวลาราชการ และวันหยุดเสาร์อาทิตย์ในการสัมภาษณ์ ซึ่งใช้เวลารวมทั้งสิ้น
 3 เดือน ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 45 นาที ต่อคน
 ได้มีการตั้งประเด็นตามข้อคำถามตามแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ แล้วทำการบันทึกผลลงใน
 แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัย ดังนี้

การวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบ
 ความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการ
 วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล
 และสภาพ ปัญหาในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ระยะที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือน ของประชาชน
 ในชุมชน บ้านหนองปรือ ตำบลบ้านกลาง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

แหล่งข้อมูล

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำบัญชีครัวเรือนซึ่งเป็นตัวแทนจาก
 หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ได้แก่ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ธนาครเพื่อ
 การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน ครูอาสาบัญชี
 หมู่บ้าน ที่มีประสบการณ์ในการส่งเสริมและทำบัญชีครัวเรือน ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน
 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview or Formal Interview) เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดจากข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งได้จากการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และผลการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

2. จัดทำประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือน โดยประเด็นคำถามจะสร้างตามประเด็นปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือนที่พบในระยะที่ 1 โดยประเด็นปัญหา พิจารณาข้อมูลที่ได้จากข้อมูล 2 ส่วน ส่วนแรก พิจารณาจากประเด็นที่ผลการศึกษาพบว่ามีสภาพการดำเนินงานของคนส่วนใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของพิจารณาเห็นว่ายังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ควรได้รับการพัฒนาต่อไป

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ร่างนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้เสนอแนะ

4. นำแบบสัมภาษณ์ ที่ร่างและได้ทำการปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและสำนวนภาษา (IOC) ตลอดจนพิจารณาความเหมาะสมทั่วไปของแบบสัมภาษณ์

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อรับความเห็นชอบ

6. จัดทำแบบสัมภาษณ์เป็นฉบับสมบูรณ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การเก็บข้อมูลภาคสนาม เตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง กระเป่า สมุดบันทึก เครื่องเขียนต่างๆ แบบสัมภาษณ์ ได้มีการติดต่อประสานเพื่อขอสัมภาษณ์ จากหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน คือ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ๓ นครการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน และครูบัญชีอาสา ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลเดิมที่เคยได้สัมภาษณ์ในระยะที่ 1 ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ใช้เวลาในช่วงเวลาราชการ และวันหยุดเสาร์อาทิตย์ในการสัมภาษณ์ ซึ่งใช้เวลารวมทั้งสิ้น 2 เดือน ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 60 นาที ต่อคน ได้มีการตั้ง

ประเด็นตามข้อคำถามตามแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ แล้วทำการบันทึกผลลงในแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างและวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาในการทำบัญชีครัวเรือน

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม